

2016-ieji, Helsinkis

Gal viskas būtų susiklostę kitaip, jeigu iš karto būčiau ją atpažinusi ir susivokusi sprukti. Bet neatpažinau – net nepasukau galvos, kai suoliuko gale atsisėdo nematyta moteris, kurios judesių lėtumas išdavė širdies skausmą. Maniau, ji supras, kad nenoriu kalbėtis, ir garsiai sušnarinau knygą ant kelių. Į parką atėjau ne draugijos ieškoti.

Knyga buvo iš bibliotekos už kelių žingsnių nuo parko ir jame įrengtos šunų aikštelės. Ateidavau čia su krepšiu, išsipūtusiu nuo knygų, ir niekam tai nekliuvo. Atsitiktinių vaikštinėtojų užkalbinta pasakydavau, kad labai myliu gyvūnus, kad patinka juos stebėti, bet pati jų laikyti negaliu, nes esu alergiška. Mačiau, kad moteris, atsisėdusi ant suolo, taip pat neturi šuns, bet toliau stebėjau pagal parką einančią gatvę. Paslaptis žvilgčiojau į laikrodį, nors žinojau, kad nepavėlavau. Būgštavau, kad nebūčiau atėjusi veltui.

Moteris ištiesė kojas, pasiražė – kaip tas, kuris neapsisprendžia, nuo ko pradėti pokalbį: nusižiovauja, pasitaiso striukę, mosteli ranka, pasako kelis žodžius apie orą, dar ką nors nereikšminga.

Bet neišgirdau nieko nei apie knygą, nei įprastos beprasmybės apie oro temperatūrą.

Persėdau į kitą suoliuko galą, toliau nuo išibrovėlės. Į veltėdžiaujančius parke pastaruoju metu žiūrėjau kitaip. Slampinėjantiems pensininkams ir bedarbiams reikėjo dingsties išeiti į lauką. Gal ir aš kada nors šitaip darysiu – tada, kai nebus ko lankytis aikštelėje ir gyvenimo neapibrėš joks kalendorius. Aš taip pat norėčiau, kad kaimynai girdėtų mano laukujų durų trinkčiojimą kaip ženklą, kad ir aš turiu rūpesčių, draugų ir traukiu pas juos, ir, bėgant dienoms, čia ateinu pasižiūrėti kitų gyvenimo.

Prie šunų aikštelės capenantis miniatiūrinis šnauceris traukė susižavėjusių praeivių akis. Suoliuko kaimynė įsitempė. Ji truputį palinko į priekį ir jau maniau, kad įsidrąsinusi ką nors pasakys – apie prižiūrėtą šnaucerį, kaip iš paveikslėlio ištrauktą, ar apie jo paklusnumą, bet moteris tylėjo.

I

NEMATOMA

2006-ieji, Mykolajivo sritis

Pirmąkart įžengusi į kambarį po tiek laiko, išsigandau. Mano nuotraukos buvo įrėmintos ir sustatytos ant stalo, komodos, sukabintos ant sienų. Daugiausia – jau pageltusios žurnalų reklamos, kuriomis pardavinėjama viskas, ką galima parduoti moters apvalumais – nuo dėmių valiklių iki automobilių atsarginių dalių. Siūsdavau jas mamai kaip įrodymą, kad dirbu modeliu, ir maniau, kad jos atsidurs iškarpų albume, o mama iš jų pasidarė visą kambarį užimantį altorių, kuriame vienas kitą stebė rėksmingos spalvos ir nuolaidų procentų skaičiai. Nuotraukos nepriminė nieko reikšminga, juolab pasididžiutina. Jas pamačius man pasidarė negera.

Nurankiojau iškarpas nuo sienų, subraukiau komodą puošiančias nuotraukas į glėbį ir suverčiau visą krūvą į spintelę. Užmečiau ant viršaus židinio ugnies nušviestą siūlų reklamą ir uždariau dureles.

Iki vakarienės nuotraukos sugrįžo ten, kur buvusios – net ta nepakenčiama kaštainių tyrės reklama. Mamos miklumai mane nustebino. Ji viską sugrąžino į vietas per tą valandėlę, kol mudvi su teta apžiūrinėjome sodą. Teta įžengė į kambarį ir, palietusi

man nugarą, šnibžtelėjo, kad niekas negali atimti iš motinos teisės didžiulotis savo vaiku. Negalėjau jai pasakyti, kaip viskas pasibaigė. Teta pažvelgė į mane, apkabino.

– Išplėsim laukus, Ivanas padės, viskas bus gerai, – pasakė ji. – Gerai, kad grįžai namo, Olenka.

Teta atrodė susenusi, mama taip pat. Sarginis šuo kieme buvo kitas. Šiaip jau niekas nebuvo pasikeitę nuo tol, kai išvažiavau. Ant elektros stulpo tebešturėjo gandalizdis, nors paukščiai jau buvo išskridę į pietus, o prie laukų durų tebekabėjo velionių švarkai. Vienas – mano tėvo, antras – tetos vyro. Tėvo sesuo sakydavo, kad svečias turi matyti, jog namie yra vyrų. Po tėvo laidotuvių nusikraustėme pas ją ir aš grįžau į vienišų našlių namus, ir dabar čia per Moters dieną mes dovanosime viena kitai gėlių. Pagalvojau apie tai ir paklausiau tetos, ar Borisas dar varo horilką. Teta atnešė butelį, aš pagaliau nusiaviau batus ir sukiašau pėdas į kaliošus. Jie buvo nauji, lengvi, galbūt silikoniniai. Tikriausiai nupirkti man.

Kitą rytą, pėdindama į autobusų stotelę, patikrinau, kas matyti pro sodą tvoros plyšius, paskui – ką galima pastebėti nuo tolėliau einančio kelio. Niekas netraukia akių ir niekas netyčia neatklys apžiūrėti sklypo. Nors viskas pasikeis, kai laukas sužydės raudonai. Bet teta teisi – reikia daugiau aguonų. Man grįžus, alkanų burnų daugiau, be to, jau iš vakaro užsakiau keletą trisdešimties litrų talpos kanistrų geriamo vandens. Užsienyje pripratau nuolat gerti vandenį, bet namų šulinį lenkiau iš tolo. Nenumaniau, kaip susimokėsiu už vandenį. Įpročio, kuriuo mes, modeliai, valdėme svorį, teks atsisakyti. Bet juosmens pilnėjimas dabar mane jaudino mažiausiai.

Nenorėjau, kad teta sutiktų su Ivano siūlymais, kad skolin-
tųsi iš jo pinigų, kad plėstų aguonų laukus, nors pasitikėjau
juo ir jo noru padėti. Šnarantis aukštų kukurūzų laukas tikrai
paslėps ir nemažą gėlyną, ir čia dirbantis Borisas gebės jį prižiū-
rėti. Borisas – Ivano brolis, mano tetai kaip tikras sūnus. Tik
nenorėjau, kad priklausytume nuo gaujos, kuriai Ivanas dirba
ir vežioja mūsų aguoninį kompotą. Neplanavau tokios mūsų
ateities. Apie aguonas mes net nešnekėtume, jei aš savo veidu
būčiau uždirbusi duonos. Virtuvė, kurioje ruošėme kompotą,
būtų uždaryta ir aš būčiau pastačiusi tetai naują namą arba
nupirkusi butą mieste. Joms nereikėtų jaudintis dėl kiekvieno
nestabilumo ženklo, galinčio sutrikdyti ir šiaip mažos pensijos
mokėjimą.

Sakiau, kad namo mane parginė ilgesys. Nežinau, kas tuo
patikėjo. Keletą metų nesiunčiau namo pinigų. Dabar turėjau
kažką daryti. Turėjau susirasti darbą.

Ėmiau važinėti į miestą ir skaityti ten darbo skelbimus. Viena-
me autobuse dažnai sėdėdavo ir pulkelis viltingą kvėpalų debesį
skleidžiančių merginų, jos važiuodavo į viešbutį „Palace“, kurio
konferencijų salėje vykdavo nuotakų užsieniečiams peržiūros.
Autobusui artėjant prie tikslo, trumpaplaukės dar sykį pasi-
purkšdavo laku plaukus, ilgaplaukės garbanės čiupdavo šepet-
čius ir sykiu su jų ritmingu šiuravimu pasigirdavo lūpdažių
įmovų, visokių dėželių ir kišeninių veidrodėlių barškėjimas. Ne
vienus metus praleidau galinėse patalpose, pilnose didelių lū-
kesčių spalvomis piešiamų svajonių, čia skirtumas buvo tik tas,
kad autobuso kvėpalų debesyje tvyrojo gaižus lūpdažių riebalų
kvapas, kokia nors mergina už nugaros skaistindavo skruos-
tus seniai neplautu pudrinuku ir daugumos būsimų nuotakų
suknelės margavo vienodais pašiurpusių laukinių kačių kailių
motyvais. Klausydavausi jų kalbų ir galvodavau, ar neteks ir
man mėginti tos pačios laimės, nors žinojau, kad svetimos ša-
lies princai ne geresni nei savos. Merginos to dar nesuprato ir
įtampos kupini jų balsai man priminė tai, ką patyriau bėgdama
į Paryžių. Aš taip pat nervinausi ir baiminausi ką nors negerai

padaryti. Aš taip pat norėjau ten gauti daugiau, nei galėjau gauti gimtinėje. Tas kelias man buvo pažįstamas.

Autobusui sustojus merginos purptelėdavo į lauką, nudriekdamos senos kosmetikos ir jaunatviško plaukų kvapo šleifą, ir susikibusios už parankių kaukšėdavo link viešbučio. Buvo aišku, kad verslas klesti, ir man kilo nebloga mintis.

Eidama į interneto kavinę, sustojau paskaitinėti prie elektros stulpo priklijuotų vėjo ir lietaus nudrengtų skelbimų ir paieškojau tarp jų firmų, panašių į pažinčių agentūras. Neradus reikiamų kontaktų ant stulpų, elektros spintų, telefono būdelių ar internete, vėl teks švaistyti pinigus laikraščiams ir skaityti jų skelbimų puslapius.

Greitai radau, ko ieškojau.

Nuotakų agentūroms reikėjo ne tik kandidačių į žmonas, bet ir įvairių kalbų vertėjų. Nusiplėšiau plastančias skelbimo šakneles su telefono numeriu. Minutėlę pagalvojau, nudrėškiau visą plakatėlį ir dar porą panašių skelbimų, kad varžovių būtų mažiau. Nusprendžiau pradėti skambinėti tą pačią dieną. Man turėjo pasisekti. Jaučiau esanti daugiau nei kompetentinga. Viltis skleidėsi kaip gėlės žiedas ir jo lapelių palytėtas mano veidas sušvito pasitikėjimu, kurį jau buvau praradusi.

Pasikalbėti buvau pakviesta rytojaus dieną, bet į darbą manęs nepriėmė. Vis dėlto nenusiminiau – atlošiau galvą ir susitariau dėl kito susitikimo. Užsikrėčiau autobuse šurmuliuojančių merginų nuotaika, o ir pažinčių agentūrų radau užtektinai. Lenino prospekte – net tris, dar Sovetskajos ir Moskovskajos gatvėse. Susipažinsiu su ta sritimi, pasitaupysiu, kiek galėsiu,

ir gal vieną dieną pati įsteigsiu firmą – pavyzdžiui, tokią, kuri patarinės, kaip užkariauti Ukrainos merginų širdis, ir padės pasirinkti mylimąjį pagal gebėjimus. Priminsime ponams, kad damoms reikia teikti gėles, pasiūlyti parankę, atidaryti duris ir pagelbėti išlipant iš automobilio. Surasime Vakarų šalių žurnalams tinkamų veidų, atidarysime modelių mokyklą viename iš daugybės milijoninių Sibiro miestų, kur būta lagerių ir tautos itin gerai susimaišiusios. Aš visada pralaimėdavau tų kraštų merginoms. Jų gyslomis teka visų Tarybų Sąjungos kampelių – Rytų Europos, Baltijos, Azijos ir pirmųjų tautelių kraujas. Vis dėlto tam planui įgyvendinti reikėjo kapitalo, o aš jo dar neturėjau. Bet žinojau, kad greit turėsiu.

Pakeliui į autobusų stotį mane pasivijo šiek tiek matyta mergina. Ji pasisveikino ir pasakė, kad matė mane eilėse prie pažinčių agentūrų. Prisipažino pati mėginusi ten laimę. Tądien ji kaip kandidatė į žmonas buvo užsiregistravusi pažinčių agentūroje, kurioje anksčiau bandė įsidarbinti sekretore.

– Bent jau nebus jokių išlaidų, – pasakė mergina. – Ir tu taip daryk.

– Nežinau.

Išsitraukiau iš rankinės agentūrų skelbimus, norėdama paklausinėti apie jas, bet mergina papurtė galvą man dar nespėjus išsižioti.

– Nesivargink.

– Kodėl?

Susakiau kalbas, kurias mokėjau bent pusėtinai. Anglų, prancūzų, rusų, ukrainiečių, estų, vokiečių, net mažumėle suomių. Svetimų kalbų žodžiai man visada lengvai lindo į galvą.

Ko gera, visoje apskrityje mokėjau daugiausia kalbų, o čia trūko net tokių, kurie gebėjo susišnekėti angliškai.

– Vyrą susirasi greitai.

– Aš nenoriu tekėti. Noriu būti vertėja. Bent jau vizų agentė.

Mergina nusijuokė, pasitaisė pasmukusius batų aulus. Ji se-gėjo trumpą sijonėlį. Supratau, kad apsirengiau netinkamai. Reikėjo rodyti ir kitokius privalumus.

– Mano pusseserės pažįstama dirba asistente vienoje įmonė-je, kuriai reikia vertėjų, ir paaiškino, kas pas juos gavo darbą, – tarė mergina. – Direktoriaus sūnaus pūpytė.

Žiūrėjau į painų troleibusų laidų tinklą ir užsimaniau išgerti. Šioje šalyje niekas nepasikeitė.

– Bet tu vis tiek eini į pokalbius.

– Viską reikia išmėginti. Gal savininko sūnus kaip tik tą va-landą užsuks į agentūrą ir įsimylės mane. Ana pažįstama taip ir gavo darbą.

Mergina pašiausė plaukus, pamerkė akį. Išsiėmiau iš krep-šio plonų cigarečių pakelį, pasiūliau ir jai. Pagalvojus, kad teks grįžti į reklaminių nuotraukų prižiūklintą kambarį, apėmė ne-rimas, nes jau maniau, kad turėsiu ten gyventi ilgiau, nei tikė-jausi. Teta skambinėjo pažįstamiems, mama ir Ivanas – taip pat. Visi žadėjo pranešti, kai tik sužinos apie tinkamą darbą. Kol kas niekas nieko nepranešė.

– Tie, kurie ruošia kelionių dokumentus, gerai uždirba. Ga-lėtum įkurti savo vizų agentūrą, – pasakė mergina, – bet reikia ryšių ir storos piniginės. Aš turiu geresnę idėją.

– Sakyk.

– Per protestus reikia gražių veidų. Pinigus gauni iš karto, priima visus norinčius.

Miglotai prisimčiau, kad mama tai minėjo. Po oranžinės revoliucijos ant elektros stulpų atsirado skelbimų, kad reikia demonstracijų dalyvių. Bet juose nebuvo rašoma, kokio pobūdžio demonstracijų. Vis dėlto esminis dalykas – atlyginimo dydis – visada būdavo nurodomas.

– Mano brolis šiek tiek užsidirba rėkaudamas.

Suraučiau antakius.

– Negirdėjai apie tai? Darbas beveik toks pat, kaip protestuose, tik rėkti reikia garsiau, be to, lankyti pratybas. Tiesą sakant, tas darbas labiau tinka vyrams. Gal turi vyrą?

Papurčiau galvą.

– Galėtume kartu nešioti banderoles. Kai kurie autobusų maršrutai ilgi, vienai būna nuobodu. Paskambink, jei norėsi.

Mergina išsitraukė iš kišenės sudriskusį skelbimą, kitoje lapelio pusėje užrašė telefono numerį ir padavė. Man sugniaužė gerklę. Norėjau pakviesti ją kavos ir konjako, bet ji skubėjo pasiimti vaiką iš darželio, o ir mikriukas išniro iš už kampo. Mojuodama ranka ir švytruodama rankine ant peties, mergina dingo ir vienu metu užgriuvo man širdį kaip akmuo.

Kai grįžau, namai buvo apimti nerimo. Borisas sėdėjo kampe ir lingavo susiėmęs rankomis galvą. Mama ir teta vilkėjo gedulo drabužiais, kuriais buvo apsitačiusios iš ryto, mat važiavo į kažkokio tolimo giminaičio laidotuves. Pamaniau, kad kas nors atsitiko laidotuvėse, bet paskui viskas paaiškėjo. Kompoto virtuvė buvo tuštutėlė, vagys išnešė net televizorių. Mus apvogė. Valandėlę namie nieko nebuvo, nes visi išsivažinėjo anksčiau, nei atėjo Borisas, ir tai buvo klaida.

Dėl vagių nesirūpinau. Ivanas juos suseks ir paaiškins, kad ne tuos užkabino ir ne tų šunį apsvaigino. Bet kompoto tai nesugrąžins. Prisiminiau, su kokia meile Borisas apžiūrinėjo tamsėjančias aguonų dėžutes, kaip rūpestingai prižiūrėjo augalus ir savo virtuvę. Vagys pasiėmė geriausius reikmenis visoje apskrityje. Mums nieko neliko.

Tas lietaus ir vėjo nudrengtas popierėlis ant elektros stulpo nebuvo vienintelis skelbiantis, kad firma ieško gražių merginų, bet pirmas, kuriame buvo be užuolankų parašyta, jog tai ne palydovių biuras, ne baras ir ne pažinčių agentūra. Firma maloniai kvietė ir jaunas mamas, taip pat ištekėjusias moteris. Atkreipiau dėmesį į tuos žodžius, nors pagalvojau, kad jie nieko nereiškia. Pamaniau, kad tai tik kitoks būdas prisivilioti šviežios mėsos. Bet jau klimpau į nevirtą ir iki gyvo kaulo buvo įgrisę skelbimai su klausimu „Kodėl graži mergina turi būti neturtinga?“ Iš pokalbių dėl darbo nieko nepesčiau. Teta jau buvo aptarusi su Ivanu kompoto praradimą ir tai, kad galbūt reikės paskolos. Nenorėjau, kad jos imtų iš Ivano paskolą. Jos vargo todėl, kad man nenusisekė karjera, per mane, ir aš turėjau padėti tai įveikti.

Prie skelbimo, kuriame buvo žadamas nemažas vienkartinis atlyginimas, kabėjo tik viena šaknelė su telefono numeriu.

Moteris, atsiliepusi telefonu, susidomėjo, kai pasakiau, jog dirbau modeliu. Išgirdau tarškant klaviatūrą – moteris surinko mano pavardę paieškos langelyje. Vyliausi, kad naršyklė ją nuves į mano ankstesnės agentūros tinklalapį. Ten tebebuvo mano nuotraukų. Porą kartų buvau užsukusi į interneto kavinę

pažiūrėti. Nežinau, kodėl. Lyg būčiau pati save erzinusi, o gal tuo drąsinausi prieš pokalbius dėl darbo.

– Kada galėtumėt atvažiuoti pas mus?

– Luktelėkit minutėlę, pasižiūrėsiu kalendoriuje.

Stovėjau priešais pažinčių agentūrą Lenino prospekte. Ji vadinosi „Karališki ryšiai“. Moskovskajos gatvėje laukė „Kupidono lankas“, greta viešbučio „Metalurgas“ – „Slavė“, o rankinėje gulėjo nuskuręs protestuose uždarbiaujančios merginos telefono numeris. Toks ir buvo tas mano kalendorius. Grįždama į stotelę, numečiau merginos telefono numerį ant žemės. Agentūros padalinys buvo Dniepropetrovske, tad iškart važiuoti negalėjau. Vis dėlto norėjau tą pat minutę šokti į traukinį.

– Būtų puiku, jei atsivežtumėt savo, gal ir šeimos nuotraukų – tėvų, senelių, tetų, dėdžių, pusbrolių, pusseserių, – tarė moteris. – Kuo daugiau, tuo geriau. Norim iš esmės pažinti savo darbuotojus, žinoti, kokia esat iš tiesų ir kokių privalumų turite.

– Kokių nuotraukų?

– Bet kokių. Nuotrauka pasako daugiau nei tūkstantis žodžių, – nusijuokė moteris. – Direktorė iš Kijevo atskris pirmadienį vakare ir jau trečiadienį turės grįžti. Ar galėtumėt atvažiuoti antradienį iš ryto?

Susimušiau kojos pirštą į išsikišusį grindinio akmenį. Nejam firmos reikalai klostosi taip puikiai, kad direktorė gali iš Kijevo į Dniprą skraidyti lėktuvu? Tai sau leidžia tik Rados nariai ir turtingi verslininkai, tie, kurie turi pinigų kaip šieno. Ar aš tikrai susitiksiu su viena iš jų? Gal kalbėjusi moteris norėjo padaryti man įspūdį, įtikinti, kad firma aukšto lygio? Ranka instinktyviai pakilo prie galvos. Ataugusios plaukų šaknys. Teta turi tik lauko dušą. Dažus nuplauti bus sunku, teks eiti pas kirpėją.

– Direktorės darbotvarkė Kijeve labai įtempta. Čia tvarkaraštis laisvesnis. Na, ar atvažiuosit? Jei atsiųstumėt sąskaitos numerį, pervestume pinigų traukinio bilietui. Ar miegamasis vagonas tiks?

Atsakiau, kad tiks, vildamasi, jog kitame gale negirdėti trūkčiojančio alsavimo. Nuo anglių smarvės traukiniuose mane pykino, todėl dvivietė kupė regėjosi kaip itin maloni staigmena. Vis dėlto kažko nesuėjo galai. Firmos skelbimą radau ant elektros stulpo, ne laikraštyje, ne internete, net ne mikriuke – ten, kur skelbėsi rimtos firmos. Radau jį tokioje vietoje, už kurią nereikia mokėti. Bet įmonės vadovė leidžia sau skraidyti iš Kijevo į Dniprą ir atgal, išgali sumokėti už brangų bilietą merginai, atvažiuojančiai tik pasikalbėti dėl darbo? Nesupratau, ko taip skubama, juolab – kam reikia daugybės nuotraukų, nesupratau, ką reikės dirbti. Moters entuziazmas vertė įtarti, kad firma ieško organų donorų, nors nepermaniau, kuo čia dėtos nuotraukos. Bet kas man darbo – svarbu, kad mokės pinigus. Moteris kažką užsiminė apie gyvenimo dovaną ir vėl grįžo prie kelionės reikalų. Nutariau paaukoti inkstą. Apsieisiu ir su vienu. Ir su puse kepenų. Už jas moka dar daugiau.

Niekam nesakiau apie savo įtarimus. Sugalvojau, kad į Dniprą važiuoju tartis dėl vertėjos darbo, ir tai išgirdus mamos akys atgijo. Sužvalėjusi ji žirglijo po virtuvę pirmyn atgal ir atrodė, kad norėtų visam pasauliui paskelbti tą džiugią naujieną, – kas, kad ją galėjo girdėti tiktai teta, – iš įkarščio mamos skruostai blizgėjo tartum ką tik iš gamyklos išriedėjusio autobuso šonas. Nenorėjau jų jaudinti ir apie naująjį darbą nepasakojau tol, kol netapau koordinatorė.